

Spor eller vildspor

Kan tre kort fra Danmark-Ekspeditionen medvirke til en bedre forståelse af tragedien i 1907?

Af Jørgen Bruhn Møller

I foråret 1908 lykkedes det en undsætnings ekspedition, bestående af danskeren J. P. Koch og grønlandereren Tobias Gabrielsen, at finde den ihjelfrosne Jørgen Brønlund på Lambert Land i det nordøstlige Grønland. Ved liget fandt de Brønlunds dagbog, som oplyste, at de to andre deltagere på slædehold 1, ekspeditionens leder Mylius-Erichsen og kartografen Høeg Hagen, også var omkommet. Ved Brønlunds fødder fandtes en flaske, indeholdende et antal kortskitser udført af Hagen.

Koch og Gabrielsen returnerede efter fundet straks til Danmarkshavn, hvilket skabte forundring hos de øvrige ekspeditionsmedlemmer, idet Koch havde ordre til, om nødvendigt at tilbagelægge hele ruten langs yderkysten til Independence Fjord, hvis han ikke fandt spor af det savnede slædehold.

De fandt kun Brønlund, og i sin rapport om fundet forklarer Koch senere, at en eftersøgning efter Mylius og Hagen var omsonst, bl.a. på grund af det kraftige snedække.

Der udgik ikke yderligere eftersøgningsekspeditioner fra Danmarkshavn

trods ressourcernes tilstedeværelse, hvilket f.eks. fremgår af gennemførelsen af en 43 dages ekspedition med deltagelse af 3 mand, 2 slæder og 22 hunde i april 1908 (Ardencable Fjord og Shannon Ø).

Et mærkeligt antiklimax efter fundet af Brønlund, og eftertiden har også ofte stillet det spørgsmål, om alle oplysninger kom til offentlighedens kendskab, specielt hvad angår det kortmateriale som blev fundet hos Brønlund. Der synes at mangle et kort fra Hagens hånd, som kan medvirke til at få hele denne tragiske sag til at hænge sammen.

Inden vi går dybere ind i dette emne, vil det være rimeligt at se på de to kort over Danmarks Fjord, som blev fundet hos Brønlund.

Figur 1, øverst, indeholder en række pejlinger i Danmarks Fjord, men måleresultaterne har vi ikke. Fælles for de to kort er, at Hagen har givet fjordens bund en voldsom drejning mod vest, og den almindelige opfattelse har været, at Hagen har tegnet denne del af fjorden forkert. Det må nok siges at være en desavouering af Hagens faglige evner som

kartograf, og en så grov fejl er det næsten utænkeligt, at han kan have gjort sig skyldig i. Sandsynligheden for at kortet er korrekt tegnet – i en efter omstændighederne rimelig grad – synes langt større.

Begge Hagens kort angiver, at den sydlige begrænsning af Danmarks Fjord befinder sig omkring 80°42' N., og ved sammenligning med et nyere kort (figur 2), hvor dette gradtal er markeret, ser vi, at Danmarks Fjorden rækker ned til 80°30' N. Det stemmer ikke overens.

Om slædeholdets bevægelser i Danmarks Fjord finder vi i Brønlunds dagbog for den 20. maj 1907 følgende oplysning (uddrag):

»Det var tåge, da vi vågnede; vi brød op og gik lidt længere ind i fjorden (mod vest).«...

Det var tåge, skriver Brønlund. Det kan have haft den følge, at slædeholdet på dette tidspunkt ikke har kunnet overskue fortsættelsen af Danmarks Fjordens forløb mod syd, men at man som Brønlund skriver er drejet mod vest. Det stemmer med Hagens kort, som viser, at fjordens sydlige del drejer kraftigt mod vest, og Brønlund noterer da også dagen efter, den 21. maj, at slædeholdet når bunden af fjorden.

Det er ikke muligt at bevæge sig i vestlig retning i Danmarks Fjorden, medmindre man begiver sig ind i en af de vestgående fjorde, hvorefter der omkring ovennævnte position kun kan være tale om Næstved Fjord (se figur 2 og 3).

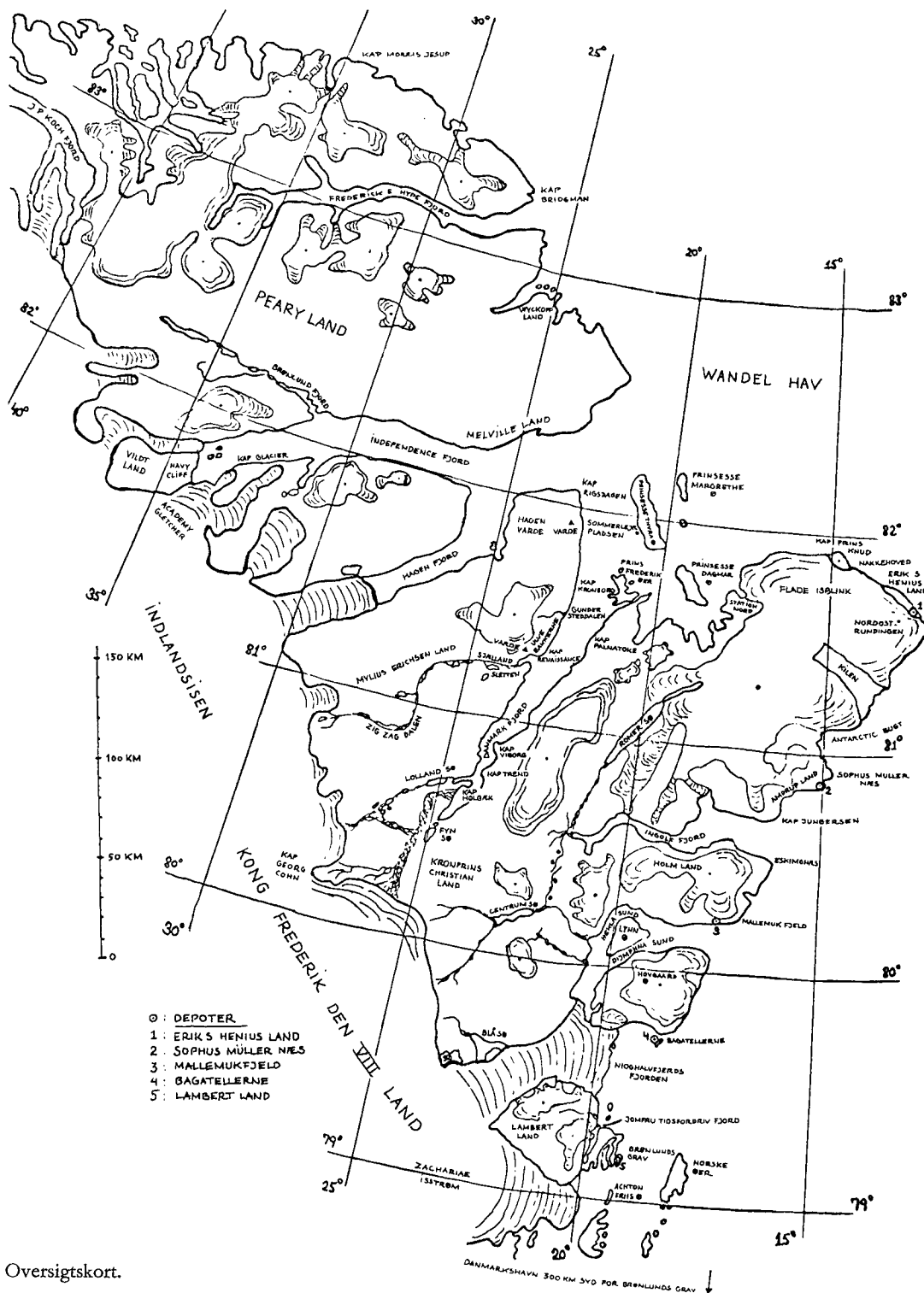
Om rejsen ned i Danmarks Fjord meddeler Mylius-Erichsen i et sidste brev til ekspeditionens næstkommanderende og fører af skibet »Danmark« Alf Trolle følgende – her gengivet efter den engelske version i Medd. om Grønland, bind 41, side 113 – (uddrag):

»...Unfortunately we had to drive about 80 miles to get out of the fjord again and north this land, on the northern point of which we drove right against our 3 returning comrades.« ...

Det synes udfra Mylius-Erichsens ordvalg, som de 80 miles (148 km) skal opfattes som afstanden fra Danmarks Fjordens bund til Kap Rigsdagen (se oversigtskort). Men fjorden er faktisk ca. 175 km lang. Man kan derfor med en vis ret stille det spørgsmål, om slædehold 1 i maj 1907 overhovedet har været helt nede i bunden af det, vi i dag kender som Danmarks Fjorden. Har de ikke været det, må Hagens kort derfor vise noget andet end blot en fortegnet afbildning af Danmarks Fjordens bund.

Betragter vi kortet i figur 2 og ser på området omkring de 80°42' N., som Hagen angiver at være Danmarks Fjordens sydlige begrænsning, ser vi, at der umiddelbart syd for denne position ligger en vestgående fjord, nemlig den før omtalte Næstved Fjord. Sammenligner vi terrænet omkring denne fjord med terrænet omkring bunden af Danmarks Fjorden, viser der sig adskillige lighedspunkter.

Hagens kort kan altså udfra denne teori være korrekt tegnet, men den mod

Oversigtskort.

vest drejende del af fjorden er så ikke en del af Danmarks Fjorden, men derimod Næstved Fjord. Kortet kan med andre ord vise den *berejste* del af Danmarks Fjorden, og i så fald er den på Hagens kort angivne »Fyns Sø« identisk med »Lolland Sø«.

Der blev i 1984 foretaget meget grundige eftersøgninger i området mellem Danmarks Fjordens bund og Indlandsisen. Der blev ikke fundet spor efter slædehold 1 fra Danmark-Ekspeditionen, hvilket dog ikke bør tages som afgørende bevis for, at slædeholdet ikke har passeret området. Men såfremt slædeholdet skulle have bygget en varde inden opstigningen på Indlandsisen, var det rigtigt at søge den i dette område, under forudsætning af at Hagens kort er *forkert* tegnet, og under den generelle forudsætning, at slædeholdet har startet hjemreisen mod Danmarkshavn ved at vandre mod syd i Danmarks Fjorden, hvilket ganske meget tyder på, at de har gjort, men der er forskellige opfattelser på dette punkt.

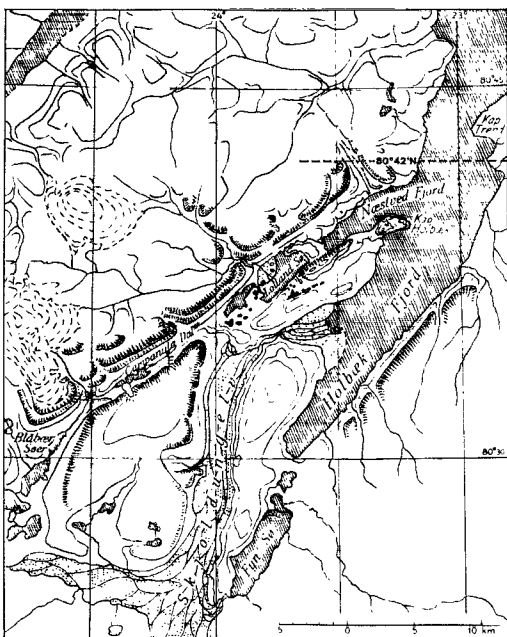
Såfremt ovennævnte teori holder, at Hagens kort dækker den berejste del af Danmarks Fjorden, og at slædeholdets hjemrejse har taget sin begyndelse via Danmarks Fjorden, er muligheden tilstede for, at de har søgt den kendte vej gennem Næstved Fjord og slædet videre gennem Campanuladalen og langs elvlejerne frem til Indlandsisens kant. Denne rute er ikke undersøgt i sin fulde længde, og indebærer en mulighed for lokalisering af en opstigningsvarde noget længere vestpå end man tidligere har søgt.

På figur 3 er der ved krydsskravering

angivet det område i Danmarks Fjord, som Hagens kort *måske* viser.

Efter ekspeditionens tilbagevenden til Danmark i august 1908 synes der ikke fra officielt hold at have været synderlig interesse for en fornyet eftersøgning af Mylius-Erichsen og Høeg Hagen. Men et tilbud fra den engelske bladkonge Lord Northcliffe, fremsat overfor Einar Mikkelsen, kunne man ikke sidde overhørigt. Til det økonomisk meget rundhåndede tilbud om dækning af enhver udgift i forbindelse med en eftersøgning i NØ-Grønland knyttede der sig nemlig en for den danske stat meget ubehagelig betingelse. Bladet skulle have eneret på offentliggørelsen af samtlige de oplysninger, Mikkelsen fandt frem deroppe. Det gjorde udslaget, og Einar Mikkelsen kunne efter dette, for danske midler, udruste en eftersøgningsekspedition kaldet Alabama-Ekspeditionen efter det skib, som skulle føre ekspeditionen så langt mod nord, som det var muligt på Grønlands østkyst. Ekspeditionen blev et meget dramatisk kapitel i dansk polarforsknings historie. Fra denne skal der her kun fremdrages et par enkelte forhold, som har sammenhæng med spørgsmålet om det kortmateriale fra Hagens hånd, som er offentligheden bekendt, nu også er komplet.

Sommeren 1909 afrejste Mikkelsens ekspedition til Grønland, og i samme efterår foretog Mikkelsen og maskinasistent Iver P. Iversen en rejse til Lambert Land, hvor de genfandt Jørgen Brønlunds lig. Fra stedet medtog de forskellige effekter, men det ser ikke ud til, at de har fundet yderligere oplysning-

Figur 2: Den sydligste del af Danmarks Fjord.

ger om det forulykkede slædeholds skæbne.

Det følgende år lægger de ud fra vinterhavnen på Shannon øens nordøstpynt og sætter kursen over Indlandsisen direkte mod bunden af Danmarks Fjord. Det kan forekomme ganske logisk i dag, hvor vi kender placeringen af Danmark-Ekspeditionens varder i fjorden, men det gjorde Mikkelsen og Iversen jo ikke. Tværtimod vidste de, at det forulykkede slædeholds rejse ned gennem Danmarks Fjorden i foråret 1907 var en eklatant fejltagelse. Tillige fremgik det af den sidste aftale mellem Koch og Mylius-Erichsen, at slædehold 1 efter nogle dages rejse ind i Independence Fjord ville returnere og under tilbagerejsen mod Danmarkshavn følge depoterne langs yderkysten (østkysten). Alligevel rejser

Mikkelsen og Iversen ikke slædeholdet »i møde« langs østkysten. Fra Brønlands dagbog kan der ikke uddrages éntydige tegn på, at slædeholdet har fulgt en hjemrejserute ned gennem Danmarks Fjord, men hvad berettiger så denne farlige færd over Indlandsisen mod Danmarks Fjordens bund?

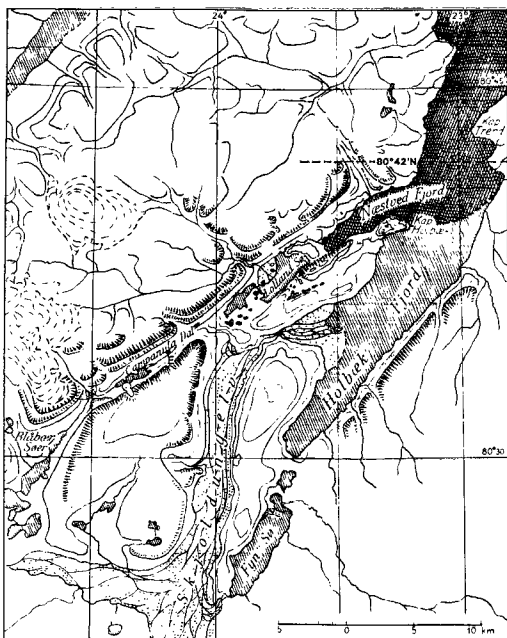
Formodningen om at de har haft et hidtil ukendt kortmateriale med på rejsen omtales i Vagn Lundbyes beskrivelse af de omstændigheder, som førte til ekspeditionens tragiske afslutning. I bogen »Omkom 79-Fjorden«, kapitlet »Det mystiske kort«, refereres til Iver Iversens dagbogsoptegnelse fra den 25. maj 1910 (uddrag):

»... Ved at se nøje paa Hagens Kort over Danmarksfjord opdagede vi forleden Morgen en Dato, vi ikke havde set før. Helt nede i Bunden af Fjorden stod der den 5/10, og nu kan man jo tydeligt se, at de er gaaet op paa Indlandsisen i Bunden af Fjorden.«...

I samme bog refereres i kapitlet »Tre dage i Charles Sofus Poulsens dagbog« Poulsens dagbogsoptegnelse for den 4. april 1908 (uddrag):

»...I Aften vil Koch oplæse for os hvad han forstaar af Jørgens Dagbog samt vise os Hagens Kortskizzer hvorpaa deres Rejserute indtil Ulykken indtraf er afsat af Hagen.«...

I de to dagbogsoptegnelser har vi altså klare udsagn om tilstedeværelsen af et hidtil ukendt kort fra Hagens hånd. Et kort som indeholder *datoer*, i modsæt-

Figur 3: Se tekst.

ning til de to kendte kort fra Lambert Land.

Fra Sofus Poulsen eksisterer et kort, som er interessant i denne sammenhæng. Kortet er omtalt af Janni Andreassen i en artikel i nærværende tidskrift (nr. 3/1990). Kortet ses her ubeskåret og uretoucheret i figur 4. Originalformatet er ca. 27×33.5 cm. Konturerne i Danmarks Fjord, Hagens Fjord og Independence Fjord samt rejserute og datoer er af Poulsen optrukket med rødt. Resten af korttegningen er udført i blå, og for længde- og breddegradernes vedkommende i tynd blyantsstreg.

Der er indtegnet en række datoer på dette kort, og særlig interessant er datoen 15/10, som er anført umiddelbart under Danmarks Fjords sydlige begrænsning. I Jørgen Brønlunds dagbog for den 19. oktober står der (uddrag):

»Over Middag kom vi op paa Bræen, vi havde brugt fire Dage til Opstigningen.«...

Janni Andreassen er i ovennævnte artikel inde på, at det af Iversen nævnte kort kan have givet anledning til fejllæsning, og at der i virkeligheden skulle have stået 15/10 syd for Danmarks Fjorden.

Såfremt man på Alabama-Ekspeditionen har medbragt Poulsens originale kort, kan der ikke have været problemer med tydningen som følge af Poulsens farvelægning. Det fremgår også af figur 4, hvor kortet er gengivet i sort/hvid raster. Har de medbragt en aftegnet kopi af dette kort, må man gå ud fra, at datoerne under denne kopiering er tydeligt afsat, og har de medbragt en almindelig affotografering af kortet (et fotografi), kan der næppe heller have været vanskeligheder med tydningen grundet farvelægningen. Utydeligheden fremkommer faktisk først i en moderne fotokopi, hvor enhver nuance gengives i sort på hvid baggrund. Har de derimod medbragt et originalt, og måske ikke så kraftigt blyantstegnet Hagen-kort kan der, f.eks. ved foldning, meget vel være »forsvundet« et 1-tal. Så lad os *formode*, at den 5/10 som Iversen omtaler skal læses som den 15/10.

Jfr. Brønlunds dagbog fra den 19/10; fire dage tilbage fra den 19. giver den 15. Fire dage til at rejse fra Danmarks Fjords bund til Indlandsisens kant, gøre forberedelser til det endelige fremstød mod Danmarkshavn, evntl. opførelse af en opstigningsvarde og selve opstigningen på isen. Det lyder rimeligt, men vi

ved ikke, om det er gået sådan til, for Iversen skriver jo den 5/10. Men hvorom alting er omtaler Iversen kortet som »Hagens kort«. Ikke som Poulsens eller andres.

Der findes endnu et kort, som dukkede op fra Arktisk Instituts arkiver i forbindelse med en søgning efter materiale til en vandreudstilling om Danmark-Ekspeditionen i foråret 1989. Kortet (figur 5) måler ca. 35×26.5 cm og er indrammet bag glas i en forgyldt ramme. I kortets nederste højre hjørne står skrevet: »Hagens Kaart. (Kopi).« efterfulgt af ordene: »Til Fru Marie Mylius-Erichsen fra Deres ærbødige Chr. Bendix Thostrup. Marts 1910.«

Kortet fremstår som en gave fra Thostrup til fru Mylius-Erichsen, men om det nogensinde har været i hendes besiddelse vides ikke, idet der ikke findes arkivoplysninger om dette kort på Arktisk Institut. Kortet blev i maj/89 udtaget af rammen for undersøgelse af tegningens bagside, hvor man kunne have forventet notater om f.eks. kildemateriale, oplysninger om tilføjelser eller udeladelser osv., men bagsiden var desværre blank.

Kortet er ikke en direkte kopi af et af de kort, som Koch hjembragte fra Lambert Land. Thostrups kort-kopi er langt mere detaljeret, rækker længere både mod øst og mod vest og indeholder afvigelser, som gør det mindre sandsynligt, at kortet som helhed er fremstillet på baggrund af de alment kendte Hagenkort.

Umiddelbart iøjnefaldende er naturligvis den meget detaljerede rejserute med angivelse af en række datoer. Men

kortets interessanteste oplysning er nok påtegningen: »Independence Sund« i øverste venstre del. Det kildemateriale som ligger til grund for dette kort udført i 1910, må have været Hagens to (?) kort fra Lambert Land, Brønlunds dagbog i pastor Rasmussens oversættelse, brevene fra Mylius-Erichsen til ekspeditionens næstkommanderende Alf Trolle (6 ialt fra den nordgående slæderejse) og evt. mundtlige meddelelser viderebragt af Koch. Thostrup kan i 1910 ikke have haft andre oplysninger om rejsen ind i Independence Fjord, end de få der kan uddrages af Brønlunds dagbog. Mylius-Erichsens to vardeberetninger fra Danmarks Fjord kendes jo først efter Alabam-Ekspeditionens hjemkomst i 1912. Ud fra ovennævnte kildemateriale kan Thostrup næppe have udført kortet med de mange datoangivelser. Det er nok muligt at følge ruten på Thostrups kort så nogenlunde ved sammenligning med oplysningerne i brønlunds dagbog, men det er ikke muligt modsat at indtegne en detaljeret rejserute, som f.eks. i Independence Fjord, blot på baggrund af Brønlunds optegnelser. Thostrups kort er angiveligt en kopi af »Hagens Kaart«, og Thostrup giver ingen oplysninger om, at han har tilføjet eller udeladt noget.

Men Hagen har aldrig tegnet et dateret rejsekort – eller har han? I så fald er det forsvundet. Navnet »Independence Sund« giver dog det indtryk, at Thostrup er loyal i sin kopiering. Angivelsen af navnet »Independence Fjord« på Hagens kort fra Lambert Land var jo en aldeles væsentlig oplysning, ja måske et af ekspeditionens vigtigste resultater. Men der

Figur 4: Sofus Poulsens kort.

står »Independence Sund« på Thostrups Kort!

Det skal på dette kort nok også bemærkes, at ruten fra Danmarks Fjords bund mod Indlandsisen går i vest-syd-vestlig retning, for derpå at vende brat i

sydøstlig retning efter opstigningen. Det er fristende at sammenholde dette med Næstved Fjord – Campanuladalens forløb mod Indlandsisen (figur 2–3).

I en vardeberetning skrevet på oversomringspladsen og dateret den 8. aug.

1907, står at læse at målet – bunden af Independence Fjord – blev nået den 1. juni 1907. Endvidere finder man den oplysning, at slædeholdet på tilbageturen mod Kap Rigsdagen »opdagede og undersøgte« Hagens Fjord. Ud fra denne oplysning er Thostrups kort forkert, hvilket så godt kunne føre til den slutning, at kortkopien er baseret på en omfattende rekonstruktion, men hvis vi ser på, hvad Brønlund skriver om rejsen ind i Independence Fjord, noterer han den 28. maj (Karen Nørregaards oversættelse):

»Vi gik ind i fjorden (Independence Bay). Det var blevet overskyet og så ud til tøjvejr, det gik småt med at komme frem.«

Den 29. maj:

Ingen optegnelser.

Den 30. maj:

»Vinden har lagt sig. Fra den anden fjord blæste en svag vind, som vi havde i ryggen. Det var blevet lidt koldere og frøs næsten syv grader. Lidt over seks om aftenen brød vi op for at nå ind til næsset (Kap Glacier). – Vi kørte vestpå over et stort sund. Vi ville gerne være nået så langt, at vi kunne få øje på det sted, Peary kom til, men vi måtte standse uden at have det indenfor synsvidde. Vi kørte langs en kyst med mange fjelde, der langsomt drejede mere og mere mod sydvest; efter at have tilbagelagt 9 mil, standse vi tidligt om morgenen den 31.«

(Forf. anm.: 9 mil = 67.8 km).

Den 31. maj:

Ingen optegnelser.

Den 1. juni:

»Om aftenen fik vi endelig det sted i sigte, som vi så gerne ville se.«

Kap Glacier i den inderste del af Independence Fjorden nås iflg. Mylius-Erichsens vardeberetninger allerede den 1. juni, men Brønlund noterer for det første, at det i starten kun går langsomt frem og derefter, at de med vinden i ryggen fra *den anden fjord* slæder langs en kyst, som drejer mere og mere mod sydvest. Ifølge oplysningerne på Thostrups kort rejser slædeholdet først ind i Hagens Fjord, hvor kystlinien efter et forløb nord/syd faktisk »langsomt drejer mere og mere mod sydvest«, og slædeholdet når – stadig ifølge Thostrups kort – frem til Kap Glacier efter den 4. juni. Dette synes noget mere sandsynligt fremfor en ankomst til Kap Glacier allerede den 1. juni, som Mylius angiver. Distancen fra Kap Rigsdagen til Kap Glacier er godt 140 km. I det tidligere nævnte brev af 28. maj fra Mylius-Erichsen til Alf Trolle oplyser Mylius, at distancen til Kap Glacier er ca. 40 miles, altså knap 75 km.

Umiddelbart før rejsen ind i Independence Fjord var der sket det, at Mylius og Hagen havde bestegt et højdedrag bag Kap Rigsdagen natten mellem den 27. og 28. maj og derfra betragtet landet mod vest. Ud fra denne observation overtalte Mylius-Erichsen Hagen, men uden at rådføre sig med ekspeditionens mest erfarne slædekusk – Brønlund, til at slædehold 1 skulle prøve at løse eks-

peditionens hovedopgave ved at benytte endnu nogle dage i et forsøg på at konstatere, om den af Peary påviste kanal mellem Grønland og Pearyland virkelig eksisterede.

Fra højdedraget bag Kap Rigsdagen har det ikke været muligt at overskue distancen til den inderste del af fjorden, de ca. 140 km. Derimod har de muligvis kunnet se bunden af den nærmeste mod vest liggende fjord, den senere med Hagens navn opkaldte fjord. Det må være afstanden til bunden af Hagens Fjord, som Mylius-Erichsen i ovennævnte brev til Alf Trolle anslår til ca. 75 km, hvilket stemmer ganske godt med de faktiske forhold.

Tilbagereisen fra Kap Glacier blev vanskelig. Slædeholdet løb ind i en række problemer. Uheld med jagten, og ikke mindst slædeførets tilstand på grund af den hastigt stigende temperatur sinkede dem. Det må derfor slå en med betydelig undren, når man i Mylius-Erichsens vardeberetning af 8. august 1907 kan læse, at slædeholdet på *tilbageturen* opdagede og undersøgte Hagens Fjord. Denne store fjord må de i det mindste have »opdaget« på indreisen. Til overflod byggedes den 8. juni en varde – Hagens varde/Slutstenen – langt oppe i land på Hagens Fjords østlige side. Det forekommer at være halsløs gerning, ikke alene at gå på nye opdagelser, men tillige at opføre en mindre betydningsfuld varde et betragteligt stykke fra slædevejen på isen på et tidspunkt, hvor ekspeditionens store opgave *var* løst, og hvor kampen mod tiden havde nået et yderst kritisk punkt!

Set på baggrund af de oplysninger

Mylius-Erichsen giver i sine vardeberetninger, er Thostrups kort på afgørende punkter forkert, ikke mindst hvad angår rejsen ind i Independence Fjord. Det er dog svært at forestille sig, at Thostrup har villet betænke fru Mylius-Erichsen med et kort, der overvejende var baseret på fri fantasi, og det giver anledning til at stille det spørgsmål, om Mylius-Erichsens dateringer er korrekte mht. rejsen mod Kap Glacier. Forestiller man sig, at slædeholdet for *anden* gang er kommet på afveje og forvildet sig ind i en anden fjord end tilsigtet, ja så må det have været en særdeles bitter pille at skulle sluge for den ærgerrige Mylius ligefrem at skulle bekræfte dette i en vardeberetning. Det er kætterske tanker at fremføre, at Mylius skulle have »justeret« på dateringen af vardeberetningen ved Kap Glacier, og måske tillige have byttet om på visse hændelser, og det er heller ikke hensigten med denne artikel at nedgøre en på mange områder stor-slået personlighed. Men bl. a. Brønlunds dagbogsoptegnelser, Poulsens kort, Thostrups kopi af »Hagens Kaart« og ikke at forglemme Mylius-Erichsens egne skriftlige meddelelser indicerer, at hændelsesforløbet under slædehold 1's rejse ind i Independence Fjord kan have haft et andet forløb end det, Mylius angiver.

Nogen betydning for de senere hændelser har rækkefølgen af begivenhederne under Independence-rejsen ikke. Det første skridt mod katastrofen blev taget ved beslutningen den 28./29. maj på Kap Rigsdagen om endnu at bruge »nogle dage« i et forsøg på at nå bunden af Independence Fjord.

Men *har* Mylius-Erichsen foretaget ændringer mht. datoangivelser omkring rejsen i Independence Fjord, så sandsynliggør det rigtigheden af de oplysninger, som Thostrup giver på sin Hagens-kopi, og Brønlunds dagbogsnotater bliver umiddelbart forståelige.

Der findes endnu et udsagn, der indicerer, at et Hagens-kort med datomarkeringer har eksisteret. I en rapport over den nordgående slæderejse i 1907 skriver Alf Trolle den 11. august 1908 til danmark-Ekspeditionens Komité (uddrag):

»...Brønlunds dagbog er her meget kortfattet, men det fremgår af Hagens kortskitser, at 1'ste slædehold i dagene fra den 4. juni rejser fra Hagens Fjord henimod Kap Glacier, hvor Mylius-Erichsen bygger en varde...«

Ser vi på de to kortskitser (figur 1), som Koch og Tobias fandt ved Brønlunds lig, fremgår det ikke på nogen måde, at slædeholdet rejser fra Hagens Fjord den 4. juni. De offentliggjorte kort indeholder ingen datoer. Men Trolle meddeler komitéen dette i 1908, Thostrup oplyser det samme på sin kopi af Hagens kort i 1910, ligesom Poulsen gør det på sit kort fra – må man formode – 1908.

Hvis der har, eller måske endda stadig eksisterer et originalt forlæg til Thostrups kort, et Hagenskort som ikke er fremlagt for offentligheden, hvorfor kan det så være forsvundet ud af sammenhængen med de øvrige kort fra Lambert Land? Her må man erindre sig, at bag denne storslåede ekspedition, Danmark-Ekspeditionen 1906–1908, lå et klart politisk motiv. Ja, det er et

spørgsmål, om ekspeditionen overhovedet var blevet til noget, om ikke hovedopgaven, at kortlægge de sidste ukendte områder i NØ-Grønland og om muligt at afkræfte påstanden om en Pearykanals eksistens, ikke havde været af afgørende politisk interesse.

Hvis situationen efter hjemkomsten har været den, at der forelå to kort fra Hagens hånd, et med navnet »Independence Sund« påført og et med navnet »Independence Fjord«, kræver det ikke megen fantasi at forestille sig, at det førstnævnte kort, som jo var politisk ubehageligt, blev arkiveret »andetsteds«.

Hagens kort med navnet »Independence Fjord« har næppe spillet nogen afgørende rolle ved Haag-domstolens behandling i 1933, hvor Danmark og ikke Norge fik tillagt suveræniteten over det nordligste Grønland. Men i debatten som gik forud, kan kortet have været af væsentlig betydning.

Der er iøvrigt et forhold, som er bemærkelsesværdigt ved samtlige kort, som har været behandlet her. Ingen af kortene så meget som antyder, at Pearyland er landfast med det øvrige Grønland. Snarere tvært imod.

De førnævnte bemærkninger om Mylius-Erichsens evt. fejldateringer, og forsøgene på at finde indikationer på, at der findes yderligere kortmateriale end det hidtil fremlagte er *teoretiske* betragtninger, men der er dunkle punkter – specielt hvad rejsen ind i Independence Fjord angår – som bør sættes under lup. Den overordnede hensigt med at rette søgelyset mod denne del af ekspeditionen er ikke at rette mistanke mod nogen for afsløringens skyld – det ville være et

hjembragt ny viden om Danmark-Ekspeditionen. Men meget står tilbage.

En ekspedition som fortjener at blive fremhævet specielt er »Jørgen Brønlund Mindeekspedition 1984« (JBM I), ledet af den altfor tidligt afdøde major Niels Stig Preben-Andersen. Ekspeditionen skal ikke alene fremhæves for sin professionelle afvikling, men også for sit meget smukke initiativ, nemlig at foretage en gravsættelse af Jørgen Brønlands jordiske rester på Lambert land. Det skete søndag den 8. juli 1984. At dette måtte gennemføres udelukkende på privat foranledning og så sent som i 1984 er forstemmende. Det burde animere til et helhjertet forsøg på at tilvejebringe muligheden for, at også Mylius-Erichsen og Høeg Hagens lig bliver gravsat. Om ikke det er for sent.

Fælles for den nyere tids ekspeditioner er, at de er blevet gennemført med et minimum af moderne hjælpemidler, hvilket har medført, at visse afsnit af eftersøgningerne har været præget af ufri-villige sportspræstationer, som nok har dagspressens interesse, men desværre samtidig undergraver effektiviteten i selve eftersøgningerne.

Der synes stadig at være en ganske bred interesse for løsningen af specielt de spørgsmål, som knytter sig til afslutningen af Danmark-Ekspeditionen. Dagspressens bevågenhed er uformindsket, hvilket ikke skal undervurderes, og en række amatørforskere arbejder også til stadighed på at skrive dette afsnit af dansk polarforskningshistorie færdigt. De forsøger, kan man sige, at tale de dødes sag. Disse forskere har tilsammen et særdeles omfattende kendskab til

Danmark-Ekspeditionen og viser på mange måder tillige vilje og styrke til seriøst at medvirke til en afklaring af de mange spørgsmål, som efterlades i kølvandet efter Danmark-Ekspeditionen.

Interessen for denne Danmarks største polarekspedition vil utvivlsomt holde sig langt fremover, men der arbejdes i alt for mange tilfælde »til skrivebordsskuffen«, og viden, ideer og initiativer går dagligt tabt, fordi det er uhyre vanskeligt på privat basis at koordinere disse aktiviteter i et omfang, der kan danne basis for eftersøgninger i et tids-svarende regi.

Det er derfor et ønske fra denne artikels forfatter, at man fra officielt hold i en eller anden form vil påtage sig at skabe mulighed for samling af disse aktiviteter. Det skal ikke overses, at Arktisk Institut på mangfoldige måder har støttet amatørforskningen, men en aktiv støtte ydet af f. eks. Arktisk Institut/Dansk Polarcenter på dissers *selvstændige* initiativ ville være en stærkt tiltrængt håndsrækning til en forskning, som har lidt trange kår.

Målet for denne forskning er klart, nemlig at skabe åbenhed om specielt den sidste del af Danmark-Ekspeditionen – også selv om det skulle føre til en ændring af den hidtidige version af begivenhederne.

Om det er muligt at bjerge de jordiske rester af Mylius-Erichsen og Høeg Hagen, og om det er muligt at spore en opstigningsvarde ved Indlandsisen er åbne spørgsmål, men mulighederne for at nå længere mod en fuldstændig afklaring af begivenhederne i 1907 synes langt fra udtømte.